

УДК 378.091.39(082)
ББК 74.58я43
М54

Серия основана в 2003 году

Редакционная коллегия:

Н. Д. Корчалова (отв. ред.), Д. И. Губаревич, И. Е. Осипчик

Рецензенты:

доктор психологических наук, профессор *Е. С. Слепович*;
кандидат педагогических наук, доцент *В. В. Чечет*

Метод case-study : сб. науч.-метод. статей. Вып. 8 / редкол. :
М54 Н. Д. Корчалова (отв. ред.), Д. И. Губаревич, И. Е. Осипчик; под
общ. ред. М. А. Гусаковского. – Минск : БГУ, 2011. – 155 с. – (Со-
временные технологии университетского образования).
ISBN 978-985-518-457-8.

В сборнике содержатся статьи белорусских и зарубежных авторов, посвященные описанию одного из востребованных методов обучения в высшей школе – case-study, а также рефлексии педагогического опыта его применения. Включена библиотека кейсов, предназначенная для обучения специалистов педагогического и гуманитарного профилей.

Адресуется преподавателям высшей школы, методистам, работникам системы повышения квалификации и специалистам в области высшего образования, аспирантам, магистрантам и студентам университета.

УДК 378.091.39(082)
ББК 74.58я43

ISBN 978-985-518-457-8

© БГУ, 2011

КЕЙС 2

«Ці так страшны чорт, як яго малююць?»

Автор – Гудкова О., в 2009/10 учебном году студентка 5-го курса отделения социологии ФФСН БГУ

Юлія К. (студэнтка): «Яшчэ ў першыя гады навучання мне даводзілася чуць ад студэнтаў старэйшых курсаў, што прадмет выкладчыцы Яўгеніі Ш. адзін з самых складаных ва ўсёй нашай праграме. Знаёмыя трэця- і чацвёртакурснікі не шкадавалі эпітэтаў, каб апісаць усе «вабноты» Яўгеніі Ш. як выкладчыцы: яе патрабавальнасць да ведаў, па сутнасці, у не такім ужо важным прадмеце і да вучэбнай дысцыпліны, яе жорсткія і непарушныя крытэрыі ацэнак, яе некампраміснасць і абыхавасць да меркавання студэнтаў. Да таго ж пужалі нас і прадметам, які яна выкладае, бо ў ім неабходна нехарактэрная для нашай гуманітарнай спецыяльнасці матэматыка. «Калі ты “здаш” Яўгеніі Ш., лічы, самае складанае ва ўніверсітэце ўжо пройдзена», — такія словы даводзілася чуць аб гэтым прадмеце.

Такім чынам, калі ў другім семестры другога курса прадмет Яўгеніі Ш. нарэшце апынуўся ў нашым раскладзе, мы з аднагрупнікамі знаходзіліся ў стане крайняга хвалявання.

Спачатку ні сама Яўгенія Ш., даволі маладая жанчына, з лёгкай і вясёлай манерай выкладання, ні яе прадмет, нягледзячы на наяўнасць у ім матэматычнай кампаненты (з матэматыкай я і ў школе не асабліва сябравала), не падаліся мне такімі ўжо злавеснымі. Так, было даволі складана, неабходна было прыкладаць нашмат больш высілкаў, чым на іншыя прадметы, але на тое яно і навучанне.

Праблемы пачаліся пасля першай кантрольнай. Кантрольная была не такая ўжо складаная, усе заданні ў ёй былі стандартнымі і рашаліся па простых формулах. Я хутка зрабіла ўсё і здала работу, упэўненая ў тым, што адзнака мая будзе не ніжэй за 8 балаў.

Яўгенія Ш. доўга не правярала гэтыя работы, спасылаючыся на сваю занятасць і вялікую колькасць спраў. Усе мы ўжо амаль забыліся пра іх існаванне. Тым большы ў мяне быў шок, калі выкладчыца абвясціла вынікі кантрольнай — я атрымала 5 балаў. Ажно слёзы навярнуліся на вочы: як так?!

Пасля заканчэння «пары» я падышла да Яўгеніі Ш., прычым не адна я была такая, і папрасіла яе паказаць і патлумачыць мае памылкі, бо ў большай частцы заданняў я была ўпэўнена. Аднак яна адмовілася нават паказваць працу, не тое што тлумачыць, спасылаючыся на тое, што яна спяшаецца, і ўпэўніваючы нас у тым, што ўсе атрымалі выключна заслужаныя адзнакі.

Пасля гэтага інцэдэнту ў нас толькі і размоў было, што аб рацыі старшакурснікаў. Вось тады мы і зразумелі пра яе «некампраміснасць і абьякавасць да меркавання студэнтаў».

Надышоў час заліковай сесіі. У мяне не было асаблівых ілюзій наконт магчымасці атрымання заліку лёгка і проста, хаця некалькі чалавек усё ж сталі «аўтаматчыкамі» па гэтым прадмеце. Аднак таго, што залік гэты мне давядзецца здаваць 6 (!!!!!) разоў, з-за яго мяне не дапусцяць да двух іспытаў і само маё навучанне акажацца пад пытаннем, я нават у страшэнным сне пабачыць не магла б.

Раз за разам Яўгенія Ш. адпраўляла мяне да вучаць, не даслухаўшы нават да канца. Я не магла зразумець, чым я заслужыла такую «няміласць»? У адзін з гэтых шасці разоў разам са мной здаваў мой аднагрупнік Максім Г., які ўвогуле амаль не наведваў заняткі і нават не быў на першай спробе заліку. Аднак яго Яўгенія Ш. амаль не слухала, паставіла залік і адпусціла, і, нягледзячы на тое, што мае веды былі куды як большымі за веды Максіма Г., у той раз я залік не атрымала.

І самае горшае ва ўсёй гэтай сітуацыі тое, што залік не быў канцом гэтага курса. Нас чакалі другі семестр і экзамен. Ніякіх спадзяванняў на шчасны фінал гэтай гісторыі ў мяне не было, я хацела проста здаць гэты прадмет і забыць яго да тых часоў, пакуль я не буду расказваць сваім дзецям аб горшых днях свайго студэнцтва.

Здаць з першага разу не атрымалася, з другога – таксама. І вось мяне чакае камісія, а ўпэўненасць у сваіх ведах не надае мне ўпэўненасці ў сабе».

Яўгенія Ш. (выкладчык): «Я цудоўна ведаю, што студэнты не асабліва мяне любяць. І хаця я не зусім разумею чаму, бо галоўным маім прынцыпам заўсёды была і застаецца аб'ектыўнасць, мяне гэта не асабліва хвалюе. Я выкладчык, прафесар, доктар навук, студэнты павінны не захапляцца маімі чалавечымі якасцямі, а павінны засвойваць веды, якія я ім даю, і сумленна вучыцца, выконваць заданыя ім заданні, наведваць заняткі. Бо для студэнта вучоба – тая самая праца, калі зараз ён не навучыцца адказнасці і сумленнасці, то ў непасрэдна працоўнай дзейнасці вучыць гэтаму яго ніхто не стане.

А гэтую студэнтку, Юлію К., я заўважыла адразу. Яна амаль не вяла канспект на маіх занятках, прпусціла адну ці дзве важныя тэмы, і нічога дзіўнага ў тым, што ў кантрольнай яна нарабіла вялізную колькасць дробных памылак, якія змянялі карэнным чынам усю сутнасць рашэнняў, я не бачу, пры такіх-та абставінах.

А вось Юлія К. убачыла адзнаку і вырашыла «пакачаць правы» са мной. Адказваць на яе абвінавачванні і апраўдвацца за свае адзнакі перад

студэнткай я палічыла непедагагічным, ды і наогул абсалютна немагчымым. Калі б гэта быў нейкі выбітны студэнт, з добрымі ведамі і арыгінальнымі падыходамі да рашэння задач, я яшчэ магла б з ім паразмаўляць. Але я ніколі не дазволю студэнтам «душыць сябе». Усе адзнакі, пастаўленыя мной, былі абсалютна справядлівымі і адэкватнымі зробленым паводкам.

Але Юлію К., па ўсім, мой адказ не задаволіў, і яна працягвала публічна абурацца на конт маіх метадаў, маіх паводзін і маёй асобы ў цэлым.

Аднойчы, калі я сядзела ў холе нашага факультэта і чакала свайго мужа, я абсалютна выпадкова пачула, як Юлія К. кажа адной са сваіх аднагрупніц: «Гэтая Ш. зусім абарзела, напэўна, яна з-за клімаксу злосная такая».

Калі б я і захацела нешта сказаць у гэты момант, то не змагла б – у мяне проста аднялася мова. Калі студэнт дазваляе сабе такія рэплікі ў адрас выкладчыка, яго веды павінны быць ідэальнымі, каб да яго не было ніводнай найдрабнейшай прэтэнзіі!!!

Але ніякіх такіх ведаў Юлія К. паказваць не збіралася. Магчыма, калі б яна не ставіла сябе вышэй за выкладчыка, дазваляючы абразы ў мой бок, мяне б задаволілі яе цалкам сярэдненькія веды. Але справа тут не ў маіх асабістых пачуццях і крыўдах, я, як ужо было сказана, стараюся быць стоадсоткава аб'ектыўнай. Аднак калі ты паводзіш сябе фанабэрыста і дазваляеш некарэктныя паводзіны, будзь ласкава прывесці ў адпаведнасць з імі свае веды.

Вось, напрыклад, Максім Г. Чалавек амаль не наведваў заняткі, і гэта не робіць яму гонару, але нават ён здолеў зазубрыць дакладныя фармулёўкі некалькіх найважнейшых паняццяў. А Юлія К. па-ранейшаму дапускае найгрубейшыя недакладнасці, хаця і можа адказаць на большую колькасць пытанняў.

За час, пакуль яна здавала мне залік, можна было ўвесць мой прадмет, уключна з яшчэ не пройдзеным матэрыялам, на памяць вывучыць... У рэшце рэшт залік я ёй усё ж паставіла, але на экзамене я на такія кампрамісы ісці не збіралася.

Не збіраюся і зараз, калі Юліі К. патрэбна паказаць свае «веды» перад камісіяй. Калі ты не здольны вывучыць нават самае простае, у ВНУ табе не месца».

Максім Г. (студэнт): «Як і ўсе ў нашай групе, пра Яўгенію Ш. я чуў даўно. Праўда, не ад тых, хто з ёй сутыкаўся, а ўсё больш ад сваіх аднагрупнікаў. Паколькі тады мы былі толькі на I курсе, толькі пачыналі свой шлях да атрымання вышэйшай адукацыі і не ведалі ўсіх законаў

студэнцкага жыцця, гэтыя чуткі страшна нас хвалявалі. Бо з-за Яўгеніі Ш., як казалі, можна было і з вучобы вылецець.

Аднойчы я вяртаўся з фізкультуры з адным трэцякурснікам. Я спытаў у яго: «Прадмет Яўгеніі Ш. насамрэч такі складаны, як пра яго кажуць?» Ён упэўніў мяне, што прадмет не складаны абсалютна, проста ўсё неабходна выконваць і вучыць свочасова, тады аніякіх складанасцей не будзе. Гэтыя словы я пасля не раз узгадаў.

Калі ў нас пачаўся той самы «страшэнны» прадмет Яўгеніі Ш., мне было не да яго. Магчыма, гэта смешна, але на той час да мяне прыйшла мая першая сур'ёзная закаханасць. Мой эмацыянальны фон змяняўся з яскрава-жоўтага на брудна-шэры па некалькі разоў на дзень. Зрэшты гэта няважна. Важна тое, што на заняткі маіх маральных сіл ужо не застава-лася, а ў тыя рэдкія моманты, калі я з'яўляўся ва ўніверсітэце, думкі мае былі занятыя зусім невучэбнымі прадметамі.

Тыя заняткі Яўгеніі Ш., на якія мне ўсё ж давялося патрапіць, мне падабаліся. Матэматыка была адным з маіх найлюбімейшых прадметаў. Змястоўна заняткі былі цікавымі, але калі Яўгенія Ш. была не ў гуморы, яна пачынала «дакалупвацца» да студэнтаў: любіла вылічыць каго-небудзь, хто не запісвае кожнае яе слова, і пачаць дапытвацца, маўляў, чаму не вядзеш канспект. А магла і ўзяць канспект на праверку і не пакінуць там без увагі ніводную памарку.

Калі мае аднагрупнікі здавалі залік у першы раз, мяне атакаваў чар-говы прыступ усясветнай тугі і роспачы, таму прыйсці мне не хапіла маральных сіл. На маё шчасце, пераздач было даволі шмат, так што адзін на адзін мне з Яўгеніяй Ш. сустрэкацца не давялося. Я некалькі разоў перачытаў канспект перад залікам і даволі проста яго здаў. Тады ж я заўважыў, што Яўгенія Ш. неяк без асаблівага жадання выслухоўвае ад-казы Юліі К. Да таго ж Юлія К., як на мой погляд, даволі няблага адказ-вала, а Яўгенія Ш. не паставіла ёй залік. Але тады я падумаў: «Яна вы-кладчык, ёй лепш ведаць».

У наступным семестры сітуацыя ў маім асабістым жыцці нармалізава-лася, і я стаў часцей наведваць заняткі. Тады я заўважыў тое, што ўжо даўно заўважыла ўся наша група: Яўгенія Ш. чамусьці вельмі негатыўна ставілася да Юліі К., увесь час рабіла ў яе адрас заўвагі, прычым часта зусім неабгрунтаваныя.

Усе мы вельмі спачувалі Юліі К. і не маглі зразумець, чаму Яўгенія Ш. так да яе ставіцца. Не ведала гэтага і сама Юлія. Быццам бы яна ніколі не ўступала ні ў якія палемікі з Яўгеніяй Ш., усе заданні рабіла і здавала ў час і, наогул, нічым не заслугоўвала такога стаўлення.

Паколькі заняткі я наведваў добра і на гэты раз стараўся рабіць усё ў час, экзамен па прадмеце Яўгеніі Ш. я здаў на 8. Добры вынік!

А вась Юліі К. не пашанцавала так, як мне. Мала таго, што яна атрымала пераздачу, Яўгенія Ш. не пагадзілася прыняць гэтую пераздачу ў межах сесіі, і Юлія К. засталася без стыпендыі.

А пасля прыйшлі яшчэ горшыя навіны. Юлію К. чакае камісія, яна на валасок ад адлічэння. Уся наша група трымае за яе кулачкі і спадзяецца на лепшае.

Цяпер я дакладна ведаю, што кепскі імідж Яўгеніі Ш. цалкам апраўданы, да большасці яна ставіцца аб'ектыўна, але калі табе не пашанцуе і яна абярэ цябе сваёй «ахвярай», то «хавайся ў бульбу», інакш і не скажаш».

КЕЙС 3

Опыт проведения учебных дебатов: подготовка и проведение